

delali na to, kako bi duhovstvo spravili pod svojo oblast, in potem povsod v Ohriškem patrijarhatu slovansko službo božjo izpodrinili in namesto nje vvedli Grško. Še le potem, mislili so, bo mogoče, tudi ljudstvo sčasom grščini pridobiti. Zato so najprej namerali, Grka ali pa vsaj pogrčenega Bolgara posaditi na Ohriško patrijarško stolico in z njegovo pomočjo izpeljati veliko svoje delo. Al kmalu so spoznali, da bi se namen tako le težko dosegel, zatorej so po dolgem prevdaranju odločili, delati na to, da se Ohriški patrijarhat odpravi in njegovo področje neposredno Grškemu patrijarhu v Carigradu podloži. S podkupovanjem in raznoterimi spletkami posreči jim se, skloniti Turško vlado na to, da odpravi Ohriški patrijarhat, kar je ona tudi res storila. Al tudi s tem vspehom udje Grške „hetêrije“ niso bili zadovoljni; vedeli so, da mnogi živé, ki slovanski mislijo in čutijo, če tudi patrijarhata več ni. Ti ljudje so jim bili hud trn v peti. Čakati, dokler pomrjô, bilo bi jim predolgo trpelo; na Turškem ni bilo težko, spraviti jih s sveta pred časom. Zato so se lotili navadnega sredstva, namreč natolcevanja; obdolžili so duhovščino bivšega Ohriškega patrijarhata, da je zdavno mislilo na punt, da bi se otresla Turškega gospodstva in posebno državo osnovala. Turki, kakor navadno, niso mnogo preiskovali, marveč so verjeli natolcevanja ter povsod začeli duhovnike in ugledne slovanske domoljube metati v ječe. Ta osoda je zadela vsakega, ki je kaj veljavnosti imel, in napolnile so se ječe po mestih z nedolžnimi žrtvami, od katerih je le malokdo zopet videl dom svoj in družino svojo; večina jih je pretrpela mučeniško smrt na kolu ali pa na vislicah. Bila je to grozota takošna, kakoršna dandanašnji v Tatar-Bazardžiku, Bataku in drugih mestih Rumelije. In kakor so v naših žalostnih dneh nečloveška mesarenja nesrečnih Bolgarov po Rumeliji malo sočutja probudila, tako je tudi pred sto leti Evropa, ki rada plašč lažnjive omike na-se obeša, z ostudno trdosrčnostjo Macedonske Bolgare v Bitelju, Ohridi, Seresu in po drugih mestih pustila klati, a ni storila kar nič, da bi jih obranila. (Dal. prih.)

## Obravnave deželnih zborov.

### *Deželni zbor Kranjski.*

(Dalje.)

Poslanec Dežman poroča v 5. seji o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1879. V razgovoru v obče dr. Schaffer nasvetuje, naj se vlada naprosi, da bi vendar pričela stavbo pripravnice za učitelje in učiteljice v Ljubljani in da bi v ta namen potrebne stroške postavila v dotični državni proračun za leto 1879. Poslanec Klun nasvetuje temu predlogu dostavek, naj bi se gledé na npravne razloge pripravnica za učitelje in učiteljice ne zidala pod eno streho. Gospod deželni predsednik vitez Kalina poslanca dr. Schafferja zavrne, da ni res, da vlada prezira deželo Kranjsko zastran pripravnice. Pozneje dr. Schafferjev predlog obvelja, dostavek Klunov pa se ne sprejme. V specijalni debati poslanec Dollhof nasvetuje, naj se na ljudski šoli v Kočevji plača povikša 3. učitelju od 450 na 500 gld., 4. učitelju pa od 400 na 450 gold. Dr. Poklukar pripoznava, da učitelj, ki je vnet za svoj posel, zasluži več kakor 400 gld. plače. Al če se na enem kraju povikša plača, mora se to tudi drugod storiti, potem pa ne bode zadostovala 18% priklada za normalno-šolski zaklad, ampak trebalo bode, priklado precej povikšati. Predlog se naposled po nasvetu dr. pl. Schreya izroči deželnemu odboru v

pretres. Poslanec Klun dokazuje neopravičene različnosti zastran plač katehetov na 4razrednih ljudskih šolah in nasvetuje, naj deželni odbor to stvar temeljito pretrese in kolikor mogoče plače katehetov povsod enako vravná; pri glasovanji ta predlog obvelja. O priliki razgovora o šolskem okraji Krškem se prošnja krajnega šolskega sveta v Krškem za povikšanje učiteljskih plač ovrže. O priliki ljudskih šol v Zatiškem okraji poprime poslanec Klun besedo in razodeva, da je bil nekdaž do l. 1860. na Št. Vidski šoli učitelj, od leta 1860. do 1876. sta bila 2 učitelja, in zdaj so trije, da se je na tej šoli podučevalo vedno izvrstno. A vendar se je ustanovila še neka šola v Velikem Gabru. Prav bi bilo, da bi vsaka vas imela šolo, al odobravati ne morem — pravi — šole, ki se osnuje proti volji ljudstva. To se je zgodilo v Velikem Gabru. Te šole ni ustanovilo prebivalstvo, ampak Litijski okrajni glavar vitez Vesteneck in Podgabrški župan, da bi dresirala ljudstvo po svojem kopitu in po svojih načelih. Župan pod Velikim Gabrom županuje po milosti okrajnega glavarja Litijskega že več let in govori se o njem, da mu je vitez Vesteneck dal besedo: „dokler bom jaz okrajni glavar, bo tudi on župan pod Velikim Gabrom“. (Klici: čujte!) Župan, akoravno že mnogo let županuje, ni sklical še nobene občinske seje, ampak sam po svoji volji pašuje z dvema enakomislečima svetovalcema, ter je podpiral Vesteneckov načrt, dasiravno je ljudstvo oporekalo. Ljudstvo za to stvar več časa nič vedelo ni, ki tudi ne vé, kateri so občinski odborniki. Govor gré, da zadnjič, ko je c. kr. deželni predsednik vitez Kalina ogledoval te kraje, bi se po ukazu okrajnega glavarja bil moral pokloniti občinski odbor. Prišel je toraj župan z dvema svojima tovarišema. Ker pa je družih manjkalo, pobrala sta kar druge ljudi, da so jih g. deželnemu predsedniku predstavili kot občinske odbornike (čujte!), kateri so nalog imeli, zahvaliti se za novo šolo. Dalje razjasnuje govornik, da je ljudstvo hotelo napraviti peticijo zoper ustanovitev te šole, al Litijski okrajni glavar prepovedal je podpisov nabirati za to peticijo ((klici: čujte!)), s katero so hoteli postavno doseči to, da bi se poslušali njih misli in želje. Konečno Klun pravi, da ne stavi nobenega predloga, ampak konstatirati je le hotel, kako malo se je ozir jemalo na željo ljudstva in kako se javno mnenje pači.

Viteza Vestenecka je ta jedernati govor potisnil v zadrego tako, da navaja le nekoliko številčk z dostavkom, da se ljudstvo ni upiralo tej šoli, vladni svetnik g. Hočevvar sicer pritruje številke a vendar povdarja, da se je ljudstvo že leta 1850 in še dalje potem upiralo tej šoli, ki se je zaradi tega napravila še le zdaj.

Poslanec Klun potem konstatira, da je vladni zastopnik sam potrdil besede njegove, a Vesteneckovih ne. — Gosp. Svetec potrjuje vse, kar je gosp. Klun navajal. Ljudje so ga večkrat prosili, da bi se pritožili; povedali so, da Vesteneck in Gabrški župan opravljata to stvar čisto samovoljno, da župan županuje že 6 let, da se občani vedno pa brez vspeha poganjajo za novo volitev občinskega zastopa. (Klici: čujte!) Ljudje govore tudi, da se volitev krajnega šolskega sveta ni pravilno razglasila, ampak da se je ta stvar nekako med seboj pomečkala. Prepoved Vesteneckova gledé peticije je nepostavna; državne osnovne postave zagotavlja vsakemu državljanu pravico, napravljati peticije do gospósk. Konečno povzdigne Svetec svoj glas na to, naj bi se z ljudstvom ravnalo po človeško, a ne samovlastno. (Dobro! dobro! na levi!)

Poročevalec Dežman trdi, da Vesteneck ni prepovedal peticije, da „noben okrajni glavar v Avstriji ne bi storil kaj takega“. Al dr. Poklukar

ga takoj zavrne, ter konstatira, da je Vesteneck resnično v prepoved dal peticijo in to celó pismeno. To prepoved je imel on sam v rokah in če zbornica to želi, jo bode pokazal. (Na to omolkne vsa nemškutarska stranka, ki se „liberalna“ zove, in slišijo se klici: Turški paša!)

O priliki Metliške šole se oglasi poslanec Navratil in pravi: Po postavi, da na enega učitelja pride 80 otrok, morala bi Metlika imeti 5 učiteljev, kajti petkrat 80 je 400, zarad tega je tudi visoki c. kr. deželni šolski svet petega učitelja predložil. Ali visoki c. k. deželni šolski svet obrača, finančni odbor pa obrne! Slišavši, da se imate napraviti v okolici Metliški dve novi šoli, na Radovici in v Draščih, odbil je finančni odbor hitro v imenu Drašičke šolske občine 80 otrok od omenjenih šolodobnih 400, — na Radovico ni mogel reflektirati, ker Radovica v Metliko všolana ni, — in po tem računu je sklenil, da za 320 učencev zadostujejo 4 učitelji, zato je predloženemu 5. učitelju že v proračunu luč življenja izpihnil. Govornik nadalje utemeljuje potrebo 5 učiteljev v Metliki in sklepa govor svoj tako-le: Ako pa blagovoli slavni zbor še ozreti se na mesto Črnomelj, ki ima 6 učiteljev, na šolski okraj Litijski, kjer pride za Št. Vid in Veliki Gaber na 350 otrok 5 učiteljev, ako blagovoli uvažati oni slučaj, da če omenjeni stari učitelj začasno onemore, ga nikdo namestovati ne bi mogel, in konečno tudi pomisli, da če tudi Drašička občina svojega učitelja dobi, vendar bodo mnogi učenci v više razrede in učenke zarad ženskih ročnih del v Metliško šolo prihajali, mislim, da je dosti utemeljen in opravičen moj predlog: „Slavni deželni zbor naj sklene, da se za ljudsko šolo v Metliki peti učitelj s 500 gold. eventuelno 450 gold. privoli in v proračun za leto 1879. stavi“.

Posl. vitez Savinschegg nasprotuje Navratilu, rekši, da Metličanom ni treba 5. učitelja, ter se jako grozuje, da je neki proračun, kateri ob enem kritizira nadučitelja Sturm-a, podpisal tudi podučitelj. Gosp. Navratil se začudi, da Savinschegg tako strastno govori proti šoli, ki je vendar šola njegovega rojstnega kraja. Kar se tiče nadučitelja, ki se mu tako smili, bom povedal, da je bil tisti učitelj, katerega vitez Savinschegg tako neizmerno hvali, v preiskavi zarad zanemarjanja službenih dolžnosti (klici na levi: čujte!) in da je vsled te preiskave c. k. deželni šolski svet temu učitelju dal ostro posvarilo. Kar pa se tiče gosp. podučitelja Šenbruna, ki je podpisal zapisnik proti nadučitelju, omeniti moram, da je ta nadučitelj le provizoričen, da je Šenbrun izvoljen odbornik okrajnega šolskega sveta in ne kot učitelj, ampak kot okrajni šolski svetovalec podpisal je zapisnik. (Dobro! na levi.)

Poslanec Klun pobija ugovor Savinschegga, ki je dolžil narodno stranko osebnih nagibov. Ravno danes — povdarja Klun — je vitez Vesteneck utemeljeval predlog, naj se okrajnim šolskim svetom vzame pravica imenovanja učiteljev in izroči organom, o katerih vemo, da so dosedaj popolno v oblasti Vaše stranke. Ne smete toraj nam takih namenov spodtikati, marveč morate nam hvaležni biti, da Vam damo priložnost, da boste mogli službo podeliti enemu Vaših ljubčkov. (Pohvala na levi.)

Poročevalec Dežman zagovarja viteza Savinschegga in nadučitelja Šturma ter očita strastno debato. Al dr. Vošnjak izreče začudenje, da Dežman ni konstatiral tega, kar je vladni komisar v finančnem odseku konstatiral, da je namreč Sturm slab učitelj, zatoraj nikakor ni na mestu o strasti naše strani govoriti, ki je le na vaši strani. — Konečno, se ve, da nasprotna stranka ni sprejela Navratilovega predloga. Potem pa je vitez Savinschegg stavil 3 pred-

loge gledé šolskih stavb v Dragatušu, Vinici in Radovici, ki pa so bili tako mēdli, da ga je njegova lastna stranka pustila na cedilu.

Konečno je obveljal proračun normalno-šolskega zaklada — potreščina 189.781 gold. 18 kr., zaklada 14.329 gold. 2½ kr., primanjkljaj 175.452 gld. 15½ kr., ki naj se pokrije z 18% priklado k neposrednjim davkom podvrženim prikladam za deželni in zemljiško-odvezni zaklad.

Dalje je deželni zbor sklenil sledeče resolucije: 1. Z najvišim sklepom od 25. novembra leta 1858. (ministerski ukaz od 27. novembra drž. zak. list št. 220) izrečena odveza uradnih plačil in pokojnin državnih uradnikov in onih javnih zakladov od plačevanja deželnih priklad k dohodninskemu davku ima veljati tudi gledé dohodninskemu davku podvrženih plačil ljudskih učiteljev. — 2. Deželni zbor ugovarja temu, da bi c. kr. deželni šolski svet stanovnine za učitelje postavljaj v proračun samolastno, temuč naj deželni odbor skrbi za to, da sčasoma ti stroški ne pridejo več v proračun. 3. Deželni zbor privoli, da se tistim učiteljem ljudskih šol, ki so bili imenovani, predno je deželna postava od 29. aprila 1873. št. 21 in 22 v veljavo stopila, dovoli prva doklada po §. te postave v slučajih, če so po veljavnosti te postave v stanovitni (definitivni) službi neprenehoma in vspešno 5 let služili na kaki javni ljudski šoli v deželah, katere zastopa državni zbor. — 4. V slučajih, kedar je treba učitelja dalje časa nadomestovati, naj c. kr. deželni šolski svet zarad plačila poprej v dogovor stopi z deželnim odborom. — 5. Deželnemu šolskemu svetu se objavi želja, naj se poduk na tako imenovanih šolah „za silo“ bolje vpravna. — 6. C. kr. vlada naj se naprosi, da bi z ozirom na prevelika naša bremena zopet dovoljevala državne podpore, katere so poprej naši deželi dohajale, a zadnja leta ne več.

V 6. seji poslanec Navratil in z njemu vsa narodna stranka izroči sledečo interpelacijo do gosp. c. k. deželnega predsednika viteza Kalina:

„V verifikacijski debati, ki je bila v tej slavni zbornici dne 16. septembra t. l., je bilo omenjeno, da so se glasovi za poslanca g. Hočevarja z denarjem kupovali.

Zastran tega kupovanja glasov je bila od Metliških volilcev prve dni avgusta meseca lanskega leta ovadba podana c. kr. državnemu pravdnistvu v Novem mestu (Rudolfovem).

V tej ovadbi je bilo povedano in s pričami potrjeno, kako so Jožef Lampe, c. kr. zemljeknjižnik, Jeršinovic, Jožef Zagorec, Janez Nusdorfer, Albert in Edvard Mikuli, Ferdinand Zalokar, ranocelnik, Crobot, c. kr. davkarski kontrolor, Petrič, c. kr. davkarski adjunkt, dr. Böhm, c. k. okrajni zdravnik, Boben, tiskar, Ciglar, pasar, glasove z denarjem kupovali, in kako je sam g. Hočevar več denarja v ta namen v Metliko poslal.

Priče, ki so bile v dokaz nepostavnega ravnanja v omenjeni ovadbi povedane in tudi že sodnijsko zaslišane, so med drugimi te-le: Janez, Matija in Andrej Stonič, Leopold Skubic, Janez Moravec, Jakob in Marija Verščaj, Martin Malnerič, Fr. Šušteršič, Matija, Franc in Marija Vardijan, Franc Benčič, Ivan Černugelj, katerega pismo spričevalo je bilo tudi v tej visoki zbornici predloženo, in še mnogo drugih.

To so prvi predrzni poskusi večje mere, da bi se pri političnih volitvah pohujšavalo in korumpiralo naše slovensko ljudstvo, katero je do zdaj v tem oziru nepokvarjeno in pošteno.

Ne samo narodni stranki, tudi deželnemu zboru sploh, zlasti c. kr. državni vladi mora na tem ležeče

biti, da se temu pohujšljivemu, javno moralnost podkopavajočemu početju z vso energijo in z vso postavno oostrostjo na pot stopi.

Ker je pa preteklo že več ko eno leto dni, kar je omenjena ovadba podana bila, pa nje rezultat do današnjega dneva ni znan, zato se usojajo podpisani do g. c. k. deželnega predsednika staviti interpelacijo: ali bi on blagovoljno hotel

- a) poizvedeti, ali se ta sodnijska preiskava še vrši, ali je končana, ter
- b) ako je končana, predložiti sodnijske, oziroma disciplinarne sklepe zastran tega dejanja v originalu ali avtentičnem prepisku, in
- c) ako je ta preiskava morebiti na više povelje ustavljena, predložiti dotični ukaz v originalu ali avtentičnem prepisku.

Gosp. deželni predsednik obljubi, na to interpelacijo kmalu odgovoriti.

Dr. Poklukar poročal je v imenu finančnega odseka o proračunih za l. 1870. in računskih sklepih ustanovskih zakladov za leto 1878., ki so se odobrili. — V imenu istega odseka je poročal dr. pl. Schrey o proračunu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1879., potrdila se je potreščina 604238 gold., zaklada 541266 gold., primanjklej 62972 gold., ki je pokriti po državnih brezobrestnih predplačilih, za zaklado deželnega doneska pa je l. 1879. pobirati 20 odstotkov priklada na neposredne davke, izvzemši doklado za vojaščino, potem 20 odstotkov priklada na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. Ob enem se je vlada naprosila, naj vendar enkrat dožene obravnave zemljiško-odvezne komisije. — Dr. pl. Schrey je poročal tudi o računskem sklepu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1877., ki se je potrdil. — Vitez Langer je poročal v imenu odseka o proračunu zaklada prisilne delalnice za l. 1879., ki se je potrdil; dr. pl. Schrey se je spodtikal zastran prevelicih zdravilniških stroškov za prisiljence, a dr. Vošnjak je temeljito dokazal, da je dr. Schrey dotične številke zelo krivo tolmačil.

Poročevalec Potočnik poročal je v imenu gospodarskega odseka zastran ceste ob Mirni in sledeče nasvetoval, ki je tudi obveljalo, namreč: a) Cesta, katera od boštajnske žage pri Mirnskem mostu drži mimo graščine Rukenštajn in katera se pri Radni sklepa s cesto od Radeč do Krške vasi, naj se kot okrajna cesta opusti, a namesto nje naj se od mostostavbene družbe sevniske na novo narejena in Mirnsko cesto ob Mirni naravnost nadaljujoča cesta kot najkrajši pot do savskega mosta v Sevnici uvrsti med okrajne ceste. b) Deželnemu odboru se naroča, temu ukrepu izprositi Najvišjega potrjenja.

Baron Taufferer poročal je v imenu istega odseka o cesti od Peščenika v Stari Trg, obveljal je sledeči predlog: 1. Občinska cesta, ki se pri Peščeniku poleg Višnje Gore od državne ceste loči ter pri Starem trgu spet ž njo sklepa, uvrsti se med okrajne ceste. 2. Deželnemu odboru se naroča temu ukrepu izproiti Najvišjega potrjenja.

O nekaterih cestah Litijskega okraja poročal je posl. Potočnik v imenu gospodarskega odseka in bli so sprejeti sledeči predlogi: 1) Cestni kos Litijsko-poljske ceste od Šmartina do Brega naj se opusti kot okrajna cesta. 2) Občinska cesta, ki drži od Šmartina do lijsko-moravske okrajne ceste in se ž njo pri Sevsu strina, naj se uvrsti med okrajne ceste. 4) Deželnemu odboru naroča se izprositi Najvišjega potrjenja tem ukrepom.

Prošnja županstva na Ježici, naj se cesta iz Ježic

v Vižmarje uvrsti med okrajne ceste, deželni zbor ni mogel uslišati.

Potem je grof Thurn poročal v imenu finančnega odseka in predlagal, naj se mestni občini Kočevski dovoljuje 3% priklade na celi dohodek vseh hišnih najemščin v Kočevskem mestu, in vaseh Gnandendorf in Hutarhajser za leta 1879., 1880. in 1881. in sicer v podporo ubogih. C. k. deželni predsednik vitez Kallina je temu predlogu ugovarjal, da ga vlada ne bode mōgla potrditi, ker bi bil ta sklep nevaren precedens, kajti predlog namerava stroške za preskrbovanje ubozih navaliti le hišnim posestnikom, pa tudi med tem ne vsem, ampak le takim, kateri stanovališča dajo drugim ljudem, postava pa skrb za uboge nalaga celi občini. Kočevski poslanec Ledenik hoče ugovor c. k. deželnega predsednika spodbiti, češ, da bi tak sklep ne bil nikakor nevaren, vsaj imamo že tako zvane „cinskrajcarje“, ki se isto tako prikladajo na celi dohodek hišnih najemščin. Al dolgočasni novinec v parlamentu se je s tem ugovorom strašansko spekel; gosp. deželni predsednik vitez Kallina je kar na nagloma švignil po bistroumnosti g. Ledenika, ter dokazal, da je med nadsvetovani prikladi in „cinskrajcarjem“ velik razloček ta, da prvo plačali bi li nekateri hišni posestniki, „cinskrajcarje“ pa plačujejo najemniki sami. Odsek je potem svoj predlog preklical, in Kočevsko mesto bode zdaj drugače v tej reči skrbeti moralo. Kaj tacega g. Ledenik menda ni pričakoval. Vsled poročila občinskega odseka, kateremu poročevalec je bil grof Thurn, je deželni zbor občinam Črnomelj, Butoraj, Telečjivrh, Dobliče, Loka in Petrovavas v ta namen, da naberejo stavben zaklad za prezidanje farne cerkve sv. Petra in Pavla v Črnomlji, oziroma, da morejo poplačati nemškemu viteškemu redu brezobrestno posojilo 6000 gold. pod pogoji, kakor so bili sklenjeni pri pogodbi skladnikov dne 7. febr. 1878., — dovolil 34% priklada na vse neposredne davke vseh Črnomaljskih faranov za leto 1878.; gledé priklade za leto 1879. in 1880. pa je treba poprej potrebo natančno dokazati. — Po predlogu barona Apfaltrerna ter vsled prošnje vzajemne zavarovalnice zoper požar v Gradcu je deželni odbor dobil nalog, pretresavati predpise o požarih, zlasti pa, ali bi se ne dale požarne straže vpeljati po kaki deželni postavi.

O priliki poročila o deželno-odbornem delovanju je dotični odsek po poročevalcu Laschanu nasvetoval, naj deželni zbor muzejskemu kustozu gosp. Dežmanu izreče zahvalo za trud in zasluge njegove gledé starinskih najdeb, zlasti pa za lepo vrejenje kolo-stavbnih najdeb na Ljubljanskem močvirju, katere je Kranjski muzej poslal v Pariško svetovno razstavo v c. k. dvorni muzej Dunajski.

Poslanec Potočnik je v obširnem govoru dokazal, da Ljubljanski muzej ni tako v redu, kakor bi bilo treba, kar pa drugače ne more biti, ker ima kustos Dežman tolikanj družih poslov, zlasti kot eden najbolj delavnih prvakov one stranke, ki se shaja v konstitucionalnem kazinskem društvu; konečno predlaga Potočnik, naj bi se vendar enkrat, kakor to muzejski statut vелеva, napravil „katalog muzejnih zbirk“, da bode obiskovalcem muzeja mogoče, kaj najti. Poslanec Dežman se izgovarja, da, če ga tudi podnevi ni najti v muzeji, večkrat dela tam v trdo noč. Vendar pa sam povdarja, da gledé vredbe tistih najdeb, ki so se poslale v Pariz in na Dunaj, nima on prav nobenih zaslug, da naj toraj deželni zbor njemu nikakor ne izreče zahvale, katere ni on, ampak gosp. Šulc zaslužil, ki je to sestavo tako lično vredil. — Vitez Vesteneck pri tej priliki svojega prijatelja Dežmana ni mogel prehvaliti, trdivši celó to, kar Dežman sam ni trdil, da cele

noči sedi v muzeji in dela. Vkljub izrečenemu nasprotovanju Dežmanovemu izrekla mu je njegova stranka zahvalo za vredovanje navedenih zbirk.

## Adresa

### do presvitlega cesarja,

katero so narodni poslanci v Kranjskem deželnem zboru dne 5. oktobra 1878. l. predložili, da se Njegovemu Veličanstvu odpošlje.

Vaše c. in kr. apostoljsko Veličanstvo!

Najudanejši deželni zbor vojvodine Kranjske, začeniš novo dobo zborovanja, bliža se Najvišjemu prestolu Vašega c. in kr. Veličanstva, da na novo potrdi starodavno zvestobo in udanost do svojega vladarja in njegove presvitle rodovine.

Pred vsem izrekamo Vašemu Veličanstvu svojo najtoplejšo zahvalo, da je po Vašega Veličanstva ukazu zmagonosna Avstrijska armada zasedla Besno in Hercegovino, da izvrši imenitno zgodovinsko nalogo, ter osvobodi kristjanske Slovence od krutega turškega jarma.

Dasi je na tisoče in tisoče naših slovenskih sinov na klic svojega najvišjega vojaškega poveljnika moralo zapustiti svoj dom in svoje rodovine, doprinali smo in radi še v prihodnje doprinesemo vse žrtve v veseli nadi, da iz prelite krvi hrabrih junakov Avstrijske armade zacvete in se razvije zlata svoboda in blagor dozdej grozno zatiranemu jugoslovanskemu narodu v Turčiji.

Čim večja bremena pa nam in celi Avstriji naklada osvobojenje in urejenje teh, pod turškim trinoštvom siino zanemarjenih dežel, tem bolj nas sili patriotična dolžnost, da odkrito povemo Vašemu Veličanstvu, kar nam srce teži in nas z opravičenim strahom navdaja, da ne bi iz strankarskih vplivov za naše veleslavno cesarstvo narastli nevarni, pogubljivi nasledki, da ne bi silni pritisk zdaj vladajočih mož preveč oslabil duševne in gmotne moči naroda, kateri je vedno bil in ostane krepek brambovec južnih mej proti vsem sovražnikom presvitle Habsburške dinastije in Avstrijskega cesarstva.

Ko je Vaše Veličanstvo 19. maja 1878. Kranjski deželni zbor po nasvetu ministerstva razpustiti blagovolilo, dasi njegova postavna doba še ni bila potekla, in ko smo kmalu potem bili k novim volitvam pozvani, smo pričakovali, da se bodo volitve ustavno in postavno vršile, pričakovali smo, da vlada in vladni organi bodo ostali nepristranski, in da ne bodo pomagali v ta namen, da se uduši pravo mnenje davkoplačevalnega prebivalstva, ter se zastopniki ogromne večine naroda v deželnem zboru potisnejo v manjšino.

Uže volilni red za vojvodino Kranjsko od 26. februarja 1861 je tako pristransko napravljen, da ima kmetško ljudstvo, — in ravno to je pravo jedro naše dežele kakor sploh celega cesarstva, — nerazmerno malo poslancev proti mestom, zlasti pa proti takozvanemu velikemu posestvu, ki skoro tretjino poslancev v zbornico pošilja, dasi taka predprava ni niti v njegovi gospodarstveni veljavi, niti v znesku od njega plačanega davka utemeljena.

Kranjski deželni zbor je v najudanejših adresah 30. avgusta 1870. in 14. oktobra 1871. naglašal nujno potrebo, da se deželni volilni red prenaredi in popravi z ozirom na potrebe dežele, po razmerah davkovskih in drugih bremen, ter z ozirom na število davkoplačevalcev v raznih skupinah. Tačasne vlade žalibože naših

prošenj in želja niso hotele priporočiti Vašemu Veličanstvu, in Kranjska dežela je morala lani voliti na podlagi starega volilnega reda, voliti pod nezaslišanim pritiskom vladnih organov, da ne govorimo o naravnost nepostavnih, po kazenskem zakoniku kaznivih činih, ki so, da si objavljeni, še dozdej nekaznovani ostali.

Britkim srcem čuti slovenski narod na Kranjskem, pa tudi v sosednjih deželah, da se narodna ravnopravnost, brez katere je cel obstanek mnogojezične Avstrije nemogoč, niti v naših šolah, niti v uradih dejansko ne izvršuje, da možje, katerim je zaupanje Vašega Veličanstva izročilo krmilo države, povsod izpodkopavajo koren našemu narodnemu bitju, in tako narodu opravičen strah za njegovo bodočnost in eksistenco vzbujajo.

Vaše Veličanstvo!

Uže tačas, ko je Vaše Veličanstvo v prvič blagovolilo deliti svojo vladarsko oblast z ljudskimi zastopi, že tačas pred tridesetimi leti so zaupni možje celega slovenskega naroda, kateri v številu enega in pol milijona skupno živi v ozemlju od Drave in Mure do jadranskega morja, in iznad Triglava do Sotle in Kolpe, in čegar naravno središče je Kranjsko z glavnim mestom Ljubljana naglašali in v prošnjah do vlade razodevali goreče želje celega slovenskega naroda, da se naj vsi Vašemu Veličanstvu verno udani Slovenci združijo v eno administrativno in če mogoče državopravno celoto.

Tudi Kranjski deželni zbor je v svojih adresah do Vašega Veličanstva 30. avgusta 1870. in 14. oktobra 1871. poudarjal velike koristi tega združenja, vsled katerega bi slovenski narod ne samo svoje pravice in koristi lahko varoval, ampak se tudi za skupne državne namene s tisto trdnostjo potezal, katero bi mu združena moč dajala.

Kranjski deželni zbor bi zanemarjal svoje svete dolžnosti do lastnega naroda, ako bi tudi zdaj ne ponavljal stare prošnje vseh Slovencev, zanašaje se na enako ljubezen vseh svojih narodov in pričakovaje, da bode modrosti vašega Veličanstva gotovo mogoče najti sredstva in pota, da bi se zadostovalo tej vedno glasnejši in glasnejši razodevani živi želji vseh Slovencev po združenju slovenskih pokrajin v eno celoto.

Pa tudi z ozirom na splošne državne razmere moramo poudarjati resnico, da ustava pod vladajočo sistemo ne v najmanjši meri ni obrodila sadu, ki so ga nekateri krogi tako zaupljivo od nje pričakovali, ker ne samo da narodov ni pomirila in blagostanja države prav nič ni izboljšala, je temveč nasprotstvo med narodi poostrižalo in njihova bremena tako pomnožila, da se revščina očitno čedalje bolj širi med ljudstvom.

Uzroki vseh teh nadlog iskati so najprvo v nenaravnem državnem zastopu, oziroma v nepravilnem volilnem redu, kateri je kriv, da večina državnega zbora ne reprezentuje večine Avstrijskega prebivalstva, da se torej ne opira na večino narodov in zato nima potrebne moči, da bi obrnila državo na boljši tir.

Negotovo je Evropsko stanje; mir sveta ne stoji na mirnem stalu. Čas zna priti, ko država potrebuje trne složnosti in radovoljne požrtvovalnosti svojih narodov. Sveta dolžnost Avstrijskih državnikov je torej, narode zadovoljiti in navdušiti za skupne državne interese pod preblago prislovico Vašega Veličanstva: „Viribus uniis“. To pa je le mogoče na podlagi enake pravice do vseh.

Najzvestejše udani deželni zbor poklada tedaj pred Vaš prevzvišeni prestol preponižno prošnjo:

„Vaše Veličanstvo naj blagovoli poklicati na državno krmilo može, katere je resna volja, ustavne pravice po Vašem Veličanstvu vsem narodom najmilostivejšje podeljene, zagotoviti na podlagi resnične ravnopravnosti